

Suvestinė redakcija nuo 2017-01-01 iki 2019-04-30

Įstatymas paskelbtas: Žin. 1997, Nr. [30-712](#), i. k. 0971010ISTAVIII-157

Nauja redakcija nuo 2002-04-26:

Nr. [IX-836](#), 2002-04-04, Žin. 2002, Nr. 43-1601 (2002-04-26), i. k. 1021010ISTA00IX-836

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽMOGAUS MIRTIES NUSTATYMO IR KRITINIŲ BŪKLIŲ Į S T A T Y M A S

1997 m. kovo 25 d. Nr. VIII-157
Vilnius

PIRMASIS SKIRSNIS BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Šis Įstatymas reglamentuoja žmogaus kritinių būklių, mirties momento ir fakto nustatymo bei medicininio mirties liudijimo išdavimo sąlygas ir tvarką, taip pat sveikatos priežiūros darbuotojų bei kitų asmenų teises ir pareigas po to, kai yra nustatyta žmogaus kritinė būklė arba mirtis.

2 straipsnis. Pagrindinės Įstatymo sąvokos

1. **Gaivinimas** – medicinos pagalbos priemonės, kuriomis siekiama atnaujinti sutrikusius arba išnykusius kvėpavimą, kraujotaką, galvos smegenų veiklą ir kitas gyvybiškai svarbias žmogaus organizmo funkcijas gyvybei pavojingų būklių atvejais.

2. **Kritinės būklės** – žmogaus gyvybei pavojingos būklės, pasižyminčios kritiniu kvėpavimo, kraujotakos, galvos smegenų veiklos bei kitų organizmo funkcijų lygiu ir kurioms esant reikia imtis gaivinimo bei kitų medicinos pagalbos priemonių stengiantis išsaugoti žmogaus gyvybę.

3. **Medicininis mirties liudijimas** – gydytojo išduodamas dokumentas, patvirtinantis asmens mirties faktą ir būtinas mirčiai užregistruoti.

4. **Mirties faktas** – faktas, konstatuojamas pagal šio Įstatymo nuostatas nustačius negrįžtamai nutrūkusią žmogaus kraujotaką ir kvėpavimą arba smegenų mirtį.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XII-2044](#), 2015-11-19, paskelbta TAR 2015-11-27, i. k. 2015-18918

5. **Mirties momentas** – laikas, kai negrįžtamai nutrūksta žmogaus kraujotaka ir kvėpavimas arba kai negrįžtamai nutrūksta visų žmogaus galvos smegenų struktūrų veikla.

6. **Mirtis** – negrįžtama žmogaus organizmo, kaip visumos, žūtis.

7. *Neteko galios nuo 2016-01-01*

Straipsnio dalies naikinimas:

Nr. [XII-2044](#), 2015-11-19, paskelbta TAR 2015-11-27, i. k. 2015-18918

ANTRASIS SKIRSNIS KRITINIŲ BŪKLIŲ IR MIRTIES FAKTO NUSTATYMAS

3 straipsnis. Kritinę būklę nustatantys asmenys

Kritinę būklę nustato:

- 1) sveikatos priežiūros specialistai;
- 2) farmacijos specialistai;

3) Vyriausybės nustatyto sąrašo profesijų, darbų ir veiklos sričių darbuotojai, transporto priemonių vairuotojai mėgėjai, buvę kartu su nukentėjusiais ar ligoniais nelaimingų atsitikimų ar ūmaus gyvybei pavojingo susirgimo vietose ir privalantys suteikti jiems pirmąją pagalbą.

4 straipsnis. Teisė nustatyti asmens mirties faktą

Asmens mirties faktą nustato:

- 1) asmens sveikatos priežiūros specialybių gydytojai;
- 2) gydytojas patologas;
- 3) gydytojas teisės medicinos ekspertas;
- 4) gydytojų konsiliumas;
- 5) skubios nestacionarinės medicinos pagalbos įstaigų slaugos specialistai;
- 6) slaugos specialistas, tiesiogiai atlikęs mirusio asmens sveikatos priežiūrą nesant gydytojo.

5 straipsnis. Negrįžtamo žmogaus kraujotakos ir kvėpavimo nutrūkimo nustatymo sąlygos ir tvarka

1. Negrįžtamai nutrūkusi žmogaus kraujotaka ir kvėpavimas yra nustatomi, kai yra bent viena iš šių sąlygų:

- 1) yra neabejotinų mirties požymių;
- 2) jeigu nėra neabejotinų mirties požymių, – nesant gaivinamojo kardiovaskulinės sistemos atsako į gaivinimo veiksmus.

2. Neabejotinų mirties požymių sąrašą ir gaivinimo standartus nustato sveikatos apsaugos ministras.

3. Nustatant negrįžtamą žmogaus kraujotakos ir kvėpavimo nutrūkimą, neturi teisės dalyvauti gydytojai, atliekantys transplantacijas, ir kiti mirštančiojo organų ir (ar) audinių transplantavimu suinteresuoti asmenys.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XII-2044](#), 2015-11-19, paskelbta TAR 2015-11-27, i. k. 2015-18918

6 straipsnis. Neteko galios nuo 2016-01-01

Straipsnio naikinimas:

Nr. [XII-2044](#), 2015-11-19, paskelbta TAR 2015-11-27, i. k. 2015-18918

7 straipsnis. Smegenų mirties nustatymo sąlygos ir tvarka

1. Smegenų mirtis nustatoma sveikatos apsaugos ministro patvirtintais tyrimų metodais įrodžius, kad visų žmogaus galvos smegenų veikla yra negrįžtamai nutrūkusi.

2. Smegenų mirtis nustatoma, kai yra abi šios sąlygos:

- 1) smegenų mirtis nustatoma stacionarinėje asmens sveikatos priežiūros įstaigoje;
- 2) smegenų mirtį nustato konsiliumas iš ne mažiau kaip trijų gydytojų, iš kurių vienas turi būti neurologas ar vaikų neurologas arba neurochirurgas.

3. Nustatant smegenų mirtį, neturi teisės dalyvauti gydytojai, atliekantys transplantacijas, ir kiti mirštančiojo organų ir (ar) audinių transplantavimu suinteresuoti asmenys.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XII-2044](#), 2015-11-19, paskelbta TAR 2015-11-27, i. k. 2015-18918

8 straipsnis. Mirties fakto nustatymo pasekmės

1. Nustačius mirties faktą, visos žmogui taikomos medicinos pagalbos priemonės nutraukiamos, jeigu mirusiojo organų ir (ar) audinių nenumatoma panaudoti transplantacijai.

2. Apie asmens, kurio audiniai ir (ar) organai gali būti panaudoti transplantacijai, mirties faktą turi būti pranešama Nacionaliniam transplantacijos biurui prie Sveikatos apsaugos ministerijos.

3. Jeigu mirusiojo organus ir (ar) audinius numatoma panaudoti transplantacijai, leidžiama jam taikyti tik tas medicinos pagalbos priemones, kuriomis stengiamasi užtikrinti organų, audinių tinkamumą persodinti į kito žmogaus kūną.

Straipsnio pakeitimai:

TREČIASIS SKIRSNIS

KRITINĘ BŪKLĘ IR MIRTĮ NUSTATANČIŲ ASMENŲ TEISĖS IR PAREIGOS

9 straipsnis. Kritinę būklę nustačiusio asmens pareigos

1. Kritinę būklę nustatęs asmuo privalo nedelsdamas suteikti žmogui pirmąją medicinos pagalbą ir imtis kitų galimų priemonių žmogaus gyvybei išsaugoti.

2. Sveikatos priežiūros ir farmacijos specialistų kompetenciją teikti pirmąją medicinos pagalbą nustato sveikatos apsaugos ministras. Vyriausybės nustatyto sąrašo profesijų, darbų ir veiklos sričių darbuotojų bei transporto priemonių vairuotojų mėgėjų, buvusių kartu su nukentėjusiais ar ligoniais nelaimingų atsitikimų ar ūmaus gyvybei pavojingo susirgimo vietose ir privalančių suteikti jiems pirmąją pagalbą, taip pat įstatymų nustatytų kitų asmenų kompetenciją šiais klausimais nustato Vyriausybė.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XII-2044](#), 2015-11-19, paskelbta TAR 2015-11-27, i. k. 2015-18918

10 straipsnis. Teisė nepradėti gaivinimo

1. Leidžiama nepradėti gaivinimo:

1) jeigu yra neabejotinų mirties požymių: negrįžtamai nutrūkusi kraujotaka ir kvėpavimas, lavoniškas atšalimas, lavoniškas sustingimas, yra lavondėmių ir kitų ankstyvųjų bei vėlyvųjų lavoniškų reiškinių;

2) jeigu pacientas įstatymų nustatyta tvarka yra pareiškęs nesutikimą, kad būtų gaivinamas, ir yra gydytojų konsiliumo pritarimas;

3) tais atvejais, kai gaivinimas kelia tiesioginę grėsmę kritinę būklę nustačiusio asmens gyvybei.

2. Jeigu dėl šio straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose nustatytų sąlygų yra abejonų, kritinę būklę nustatęs asmuo privalo pradėti gaivinimą.

11 straipsnis. Teisė nutraukti gaivinimą

Leidžiama nutraukti gaivinimą:

1) gaivinimo metu atsinaujinus gyvybiškai svarbioms organizmo funkcijoms;

2) gaivinimo metu išryškėjus šiame Įstatyme numatytiems neabejotiniems mirties požymiams;

3) išaiškėjus, jog pacientas įstatymų nustatyta tvarka yra pareiškęs nesutikimą, kad būtų gaivinamas, ir yra gydytojų konsiliumo pritarimas;

4) iškilus tiesioginei grėsmei gaivinančio asmens gyvybei.

12 straipsnis. Asmens mirties faktą nustačiusio asmens pareigos

1. Asmens mirties faktą nustatęs asmuo privalo nedelsdamas nustatyta tvarka pažymėti tai medicinos dokumentuose.

2. Asmens mirties faktą nustatęs asmuo privalo nedelsdamas pranešti apie tai policijai, jeigu yra bent viena iš šių sąlygų:

1) nustatyta arba įtariama smurtinė mirtis;

2) mirtis įvyko viešoje vietoje;

3) nenustatyta mirusiojo asmenybė;

4) neaiški mirties priežastis, jei mirtis įvyko už stacionarinės asmens sveikatos priežiūros įstaigos ribų;

5) staigi arba netikėta mirtis;

6) mirė pacientas, išbuvęs stacionarinėje asmens sveikatos priežiūros įstaigoje mažiau nei 24 valandas, išskyrus atvejus, kai mirtis įvyko dėl nustatytos lėtinės ligos;

7) nustatyta arba įtariama, jog mirtis įvyko nuo gamybinės traumos, apsinuodijimo, profesinės ligos, ypač pavojingos infekcinės ligos;

- 8) mirusiajam jo paskutinio susirgimo metu nebuvo teikiama medicinos pagalba;
 - 9) to reikalauja mirusiojo teisėtas atstovas;
 - 10) kitais įstatymų numatytais atvejais.
3. Apie asmens mirties faktą įstatymų nustatyta tvarka turi būti pranešta jo giminėms ar artimiesiems.

KETVIRTASIS SKIRSNIS MEDICININIO MIRTIES LIUDIJIMO IŠDAVIMO TVARKA

13 straipsnis. Medicininis mirties liudijimas

1. Medicininį mirties liudijimą išduoda:
 - 1) mirčiai įvykus ne stacionarinėje asmens sveikatos priežiūros įstaigoje, – ambulatorinę medicinos pagalbą teikiantis gydytojas;
 - 2) lavono teisės medicinos ekspertizę atlikęs gydytojas teisės medicinos ekspertas;
 - 3) lavono patologoanatominių tyrimų atlikęs gydytojas patologas;
 - 4) įstatymų nustatytais atvejais – stacionarinės asmens sveikatos priežiūros įstaigos gydytojas, nustatęs asmens mirties faktą.
2. Gali būti išduodamas laikinas arba galutinis medicininis mirties liudijimas.
3. Laikinas medicininis mirties liudijimas išduodamas:
 - 1) kai medicininio mirties liudijimo išrašymo metu nežinoma mirties priežastis;
 - 2) kai reikia atlikti papildomą lavono arba jo audinių tyrimą mirties priežastiai nustatyti arba patikslinti.
4. Laikinas medicininis mirties liudijimas ne vėliau kaip per vieną mėnesį turi būti pakeistas galutiniu.
5. Medicininio mirties liudijimo išdavimo tvarką nustato sveikatos apsaugos ministras.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XII-2044](#), 2015-11-19, paskelbta TAR 2015-11-27, i. k. 2015-18918

14 straipsnis. Medicininio mirties liudijimo rekvizitai

1. Medicininį mirties liudijimą sudaro dvi dalys. Jose įrašyta informacija turi būti vienoda.
2. Medicininiame mirties liudijime turi būti nurodomi šie mirusiojo duomenys:
 - 1) vardas ir pavardė;
 - 2) asmens kodas;
 - 3) gimimo data;
 - 4) mirties data;
 - 5) nuolatinė gyvenamoji vieta;
 - 6) mirties vieta;
 - 7) mirties priežastis;
 - 8) medicininį mirties liudijimą išdavusio gydytojo pareigos, vardas, pavardė ir parašas.
3. Mirusiojo, kurio asmens tapatybė nenustatyta, medicininiame mirties liudijime gali būti neįrašomi šio straipsnio 2 dalies 1–6 punktuose nurodyti duomenys.
4. Kūdikio medicininiame mirties liudijime turi būti nurodyta, ar jis gimė išnešiotas, taip pat mirusio kūdikio svoris jam gimus.
5. Medicininio mirties liudijimo formą nustato sveikatos apsaugos ministras.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XII-2044](#), 2015-11-19, paskelbta TAR 2015-11-27, i. k. 2015-18918

15 straipsnis. Medicininio mirties liudijimo išdavimas

1. Medicininį mirties liudijimą išduoda asmens sveikatos priežiūros įstaigos. Jis išduodamas asmenims, pateikusiems asmens dokumentus ir pasirašiusiems liudijimo dalį. Pasirašyta liudijimo dalis saugoma liudijimą išdavusioje įstaigoje sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XII-2044](#), 2015-11-19, paskelbta TAR 2015-11-27, i. k. 2015-18918

2. Medicininis mirties liudijimas išduodamas tą pačią dieną, kurią dėl jo kreipiamasi į asmens sveikatos priežiūros įstaigą.

3. Medicininis mirties liudijimas išduodančios asmens sveikatos priežiūros įstaigos privalo užtikrinti, kad liudijimai būtų išduodami ir poilsio bei švenčių dienomis.

4. Asmens sveikatos priežiūros įstaiga nedelsdama, ne vėliau kaip kitą darbo dieną po medicininio mirties liudijimo išrašymo dienos, privalo medicininį mirties liudijimą elektroninių ryšių priemonėmis perduoti mirusio asmens gyvenamosios vietos, o kai asmuo neturi gyvenamosios vietos, – asmens mirties vietos civilinės metrikacijos įstaigai.

TAR pastaba. Iki 2018 m. kovo 1 d. sveikatos priežiūros įstaigos, nesinaudojančios valstybės elektronine sveikatos paslaugų ir bendradarbiavimo infrastruktūros informacine sistema, sudarytą medicininį mirties liudijimą perduoda civilinės metrikacijos įstaigoms Lietuvos Respublikos teisingumo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka.

Papildyta straipsnio dalimi:

Nr. [XII-2119](#), 2015-12-03, paskelbta TAR 2015-12-14, i. k. 2015-19712

15¹ straipsnis. Mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registras

1. Mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registro objektas – Lietuvos Respublikos teritorijoje mirusių asmenų ir Lietuvos Respublikos piliečių, mirusių užsienyje, mirties atvejai ir jų priežastys. Mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registre kaupiami šio Įstatymo 14 straipsnio 2 dalies 1–7 punktuose ir 4 dalyje bei kiti Registro nuostatuose nurodyti duomenys, pateikiami registro tvarkytojui Registro nuostatuose nustatyta tvarka.

2. Mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registrą (toliau – Registras) steigia ir jo nuostatus tvirtina Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

3. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytus duomenis registro tvarkytojui pateikia Registro nuostatuose nurodyti duomenų teikėjai.

4. Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės ir konsulinės įstaigos Registro nuostatuose nustatyta tvarka registro tvarkymo įstaigai pateikia iš užsienio valstybių kompetentingų institucijų gautus duomenis apie Lietuvos Respublikos piliečių, mirusių užsienyje, mirties atvejus ir jų priežastis.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XII-2119](#), 2015-12-03, paskelbta TAR 2015-12-14, i. k. 2015-19712

PENKTASIS SKIRSNIS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

16 straipsnis. Gydytojų konsiliumo sudarymas

Smegenų mirčiai nustatyti ir kitiems šiame Įstatyme numatytiems klausimams spręsti gydytojų konsiliumo sudarymo, sprendimų priėmimo ir įforminimo tvarką nustato sveikatos apsaugos ministras.

Straipsnio pakeitimai:

Nr. [XII-2044](#), 2015-11-19, paskelbta TAR 2015-11-27, i. k. 2015-18918

17 straipsnis. Atsakomybė

Asmenys, pažeidę šio Įstatymo reikalavimus, atsako įstatymų nustatyta tvarka.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

REPUBLIKOS PREZIDENTAS

ALGIRDAS BRAZAUSKAS

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [VIII-1214](#), 1999-06-08, Žin., 1999, Nr. 55-1767 (1999-06-23), i. k. 0991010ISTAI-1214

Lietuvos Respublikos žmogaus mirties registravimo ir kritinių būklių įstatymo 11, 13, 14 ir 17 straipsnių pakeitimo įstatymas

2.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [IX-836](#), 2002-04-04, Žin., 2002, Nr. 43-1601 (2002-04-26), i. k. 1021010ISTA00IX-836

Lietuvos Respublikos žmogaus mirties registravimo ir kritinių būklių įstatymo pakeitimo įstatymas

3.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [X-1564](#), 2008-06-03, Žin., 2008, Nr. 68-2567 (2008-06-14), i. k. 1081010ISTA00X-1564

Lietuvos Respublikos žmogaus mirties nustatymo ir kritinių būklių įstatymo papildymo 15(1) straipsniu įstatymas

4.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XII-2044](#), 2015-11-19, paskelbta TAR 2015-11-27, i. k. 2015-18918

Lietuvos Respublikos žmogaus mirties nustatymo ir kritinių būklių įstatymo Nr. VIII-157 2, 5, 7, 8, 9, 13, 14, 15, 16 straipsnių pakeitimo ir 6 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymas

5.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XII-2119](#), 2015-12-03, paskelbta TAR 2015-12-14, i. k. 2015-19712

Lietuvos Respublikos žmogaus mirties nustatymo ir kritinių būklių įstatymo Nr. VIII-157 15 ir 15-1 straipsnių pakeitimo įstatymas